

Az Alföld is belátja majd, hogy jobb neki itthon természettt fával olcsóbban tüzelni, mint azt a távolabb hegyekből drága pénzben haza szállítani, a mellett pedig kétségbeejtő homok buczkáiból épen semmi hasznot sem huzni. És az Alföld e beerdősítendő része aligha fölössé nem fogja tenni a hegyi fafogyasztás azon többletét, melyre a közlekedés tökéletesedésénél és a mezők majdani trágyázásánál fogva számítani lehetne.

(Folytatása következik.)

E r d e i f a v á g o k.

Irtá K. Bedó Albert.

Ha történetesen egy csupán szépirodalmi lapokhoz szokott olvasó veszi e füzetkét kezébe, igen könnyen tehet ily forma kérdést: „Ugyan mi érdekest lehet az erdei favágókról írni?” — s lehet hogy igaza is van; de legyen elnéző csekélységünk irányában, ha mi azt hiszszük, hogy a zöld lombok közt susogó szellő, a méla bús holdvilágos est, a fülemile dala és a patak csörgése mellett, még a természet ez egyszerű romlatlan gyermekeiről is lehet pár szót szólni, sőt szakemberekre nézve szerény véleményünk szerint még tán érdekest is közölni.

Most tehát ha t. olvasóm figyelme már eddig kísért, haladjunk a cél felé.

Slavoniában, honnan e sorokat írom — az erdei favágások illetőleg irtások legnagyobb részét krajnai- és dalmát-lakosok végzik; ezek akkor midőn hazájukban a mezei munkálatok véget értek, tömegesen jönnek a katonai végvidékre és Slavoniába munkát keresendők; rendszeren 4 egész 10 személyből álló társaságokat alkotnak. Igen szorgalmas munkások, az erdőben egész elemükben érik magukat kivált ha az eléggé sűrű.

Többszöri megfordulások után jól ismerik a katonai végvidék

és Slavonia erdösebb helyeit s csaknem biztosan tudják, hol kell munkáért kopogtatniok. Ilyenkor az egész társaság bemutatja magát az erdésznél, vagy az erdészeti hivatalnál, kézbesítik utleveleiket és igen tiszteletteljesen folyamodnak munkáért, mire ha az egyezmény bekövetkezik s kilátásuk van, hogy az egész télen át ugyan azon helyen dolgozhatnak, kifejezésük a meglegedés némi jelét árulja el; nyugodtan mennek az erdészeti hivataltól nyert igazolványaikkal jobban mondva pár sorban megirt szerződvényükkel a megnevezett erdészekhez, hogy mielőbb munkába állhassanak. Az erdészek a felfogadott társaságok számára külön külön Conventiókat állítanak ki, melyekbe aztán beírják, hogy mindenik az egész munka időn át, mennyit és mit vett ki. E conventiókban rendszeren a következő élelmi szerek vannak meguevezve, kukuricaliszt, szalonna, só, bor s ezeken kívül még egy rovat a kivett pénzmennyiség számára.

Szerszámaik, valamint a konyhájukhoz megkivántató egy két kis vasüstöcske és pár bögre megszerzésére munkába állásukkor néhány forintnyi előleget kapnak. Hogy a tulajdonos a netalán lehető visszaélés ellen valamennyire biztosítva legyen, mindenik egyén utlevele, munkába állásától kezdve egész elutazásáig az erdészeti hivatalnál benntartatik; minthogy azonban a teljes visszaélhetés ellen még ez sem nyújthatna elég biztosságot, a kerületi erdészeknek mindenütt vigyázniok kell, hogy rendszeren csak oly értékig utalványozzanak, mely a már elvégzett munkával is fedezve van. S ők maguk is tudván az eljárás ezen módját, kéréseikkel nem sokat alkalmatlankodnak, hanem inkább ahoz látnak, hogy a számukra kimutatott erdőt mielőbb ledöntsék.

Van is aztán gazdálkodás, ha téli szállásukra bejuthattak; szorgalom élet és munka eleveníti meg a tél fagyos leple alatt szendergő természetet, s ki ilyenkor a munkások fejsze- és fűrés-zajától viszhangzó erdőbe lép, élénken győződik meg arról, hogy a tájék még se oly kihalt mint a minőnek látszik, s az erdész ki a természetnek vagy munkás elődének vetését a lábaihoz terülő gesztekkel aratja, örömmel nézi szorgalmas favágóit, kik a tél fagyos hidegét

fel sem véve, egy ingben és szabad mellel készítik azon ölfát melynek hevitő szene a salonok és kunyhók télen oly barátságos melegét kölcsönzi!

Krajnai favágóink a sláv nyelvet beszélik; öltöztük egyszerű — mondhatni szinte nyáriás, nagyrészt gyajjuból kötött rövid felső ruhát viselnek, szőr kalapot és boeskort hordanak; kinézésük erős — és izmos, vállas legények széles mellel, korukra nézve rendszeren a 16 és 35 év közt állanak. Élelmük miként ruházatuk egyszerű de tápláló, csupán csak is kukoricza lisztből készített péppel élnek, melyet sült szalonnával, zsirral vagy pedig füstölt disznóhussal költenek el. Vasárnapokon s különben is egyszer máskor mértéktelenen bort isznak, ilyenkor jó kedv szállja meg, mi ének, táncz és erőmutatásokban nyilvánul.

Ki a favágók életére és viszonyaira csak távolról vet egy fél-szeg felületes pillantást, azt hinné, hogy ez emberek szerencsétlenek, mert a megélhetés tulterhelt nyomaraival s kimerítő hálátlan keresettel küzdenek, pedig koránt sem; — ők igen is jól érzik magukat, vig kedélyük, nyílt és őszinte jellemük úgy egész kifejezésük a kebel nyugodtságáról tanuskodik; — s valóban magam is azt állítom, hogy azon szerencsétlen bányamunkásokhoz képest, minőket Selmezen elég alkalmam volt látni, valóságos uraknak mondhatók, mert míg amazok mindenike egy egy árnyék és pusztult emberi váz, addig az erdei favágók mindenike mind meg annyi élet A bányásznak keresete csak nem felényi, munkája nehéz és egészségtelen, a favágóé kétszerite jutalmazóbb; a szabad természet életadó kebelén jár és dolgozik — s míg amaz roskadó testtel végzi munkáját addig ez legnagyobbbrészt vidoran és ép erővel hasogatja fáját.

Lakásuk szintén igen egyszerű — mondhatni széllel bélelt kunyhó, melyet nagyobb hasábokból állítanak össze s mely alatt a tél 20—25 foku hideg éjszakáit is minden szenvedés nélkül töltik át; középen jó tüzet égetnek s az 5—6 négyszög ölnyi területen 10-en, 12-en megférnek; ágyuk és párnájuk szalma, szobájuk falát füstös sódar és sonkák díszítik; s én ki a közel mult télen csaknem

mindennap megfordulék ily kunyhókban, megvallom, hogy a természet egyszerű és romlatlan gyermekei közt egyetlen alkalommal se találék semmi illetlenséget vagy legkevésbé is valami visszataszítót; sőt örömmel jegyzem fel, hogy a kunyhót, melynek lakóit tán oly primitív állásu egyéneknek vélnéd nyájas olvasóm, 3 imádságos könyv díszíté, s a látható feszület és gyöngyolvasók, vallásos érzés és erkölcsi tisztaságról tanuskodának.

Élelmi szereiket a folyó piaci ár szerint az erdő tulajdonosától veszik s ez mindkét félre nézve előnyös, miután ők ide s tova nem járván, időt gazdálkodnak meg a munkára, s ez által kétségtelenül a tulajdonos is nyer.

Munkájukat saját szerszámaikkal végzik s ezért külön díj térítést nem kapnak; favágásra az öreg fejszét használják, melynek nyelét az s-hez némileg hasonló alakúra készítik s éle ívet képez fűrészük az ismert ugynevezett stiriai fűrész s minthogy nagyobb részint irtaniok is kell, e végre a szokott erdei kapát használják; ezzel előbb számosabb gesztnél a törzs közeléből a földet elkapálják s ekkor dolog és idő nyereség tekintetéből arra vigyáznak, hogy a több törzs közül olyant ejtsenek előbb, mely többeket magával ejt; néha 10—12 gesztnél lát az ember egymásra dülve, ekkor favágóink rendre mennek mindenikhez; a kitisztított gyökerekre pár vágást tesznek s az árnyas erdő barátságos fáit néhány másodperc alatt lábainknál terülnék el.

A közelebről lefolyt tél favágóinkra nézve nem nagyon kedvező volt, s a nagy hó, mely Slavóniában sem hiányzott — őket is huzamos ideig szünetelni kényszeríté — mi oly emberekre nézve koránt se kedvező szerencse.

Azok kikkel magam is nem egyszer valék elfoglalva eke alá irtottak, s annyira becsületesen dolgoztak és igyekeztek a talajt a gyökerektől megtisztítani, hogy komolyabb figyelmeztetésekre nem igen volt szükség. Az erdő melyet irtottak, kötött agyagtalajon nagyobbára cser, gyertyán és kevés tölgyfából állott s átlagosan véve 60 éves volt. Csupán tűzifát készítettek s a hasábfá 3' mélységű

öleért 1 ft. 65 krt kaptak a dorongfáért pedig 1 ft. 55-öt. A vágásból a fát az uradalom saját költségén hordatta ki, de kihordás után egész ölekbe felrakni ők tartoztak.

Azt hiszem nem lesz érdektelen ha még ide írom, hogy a munkaerő, élelmi költség s a nyert díjakban minő számok mutatkoztak. A többek közül két osztályt veszek: egyik mely mult évi november 15-től kezdve dolgozott, 8 tagból állott s folyó évi April 16-ig 534.5 öl hasáb és 130.5 öl dorongfát készített, miért összes munka díjuk 1084 ft. 20 kr. volt, a második mely szintén 8 egyénből állott Deczember 10-től kezdve, April 16-ig 356.5 hasáb és 120 öl dorongfát készített s ezért 774 ft. 22 kr. kapott.

Ezek szerint az első osztály eltöltött 152 napot s így ha a vasárnap és ünnep napokat is belé vesszük egy egy favágó naponként 0.54 öl fát készített és rakott is fel, a második osztálynál pedig, mely 128 napot töltött munkában egy-egy naponként 0.46 öl esik. A két osztály munkásai között tehát a munka eredmény különbsége 0.08 ölben mutatkozik; mi nem épen kevésnek mondható.

De legyen bár a végeredményben ily lényeges különbség favágóink azért, mi a munkát illeti, még is majd nem egy formán dolgoznak, s a második osztályra nézve e kedvezőtlen eset onnan van, hogy a tél utolsó felében volt mostoha időjárás folytán két egész hetet kellett a roppant nagy hó miatt minden munka nélkül tölteniök s így ők 128 nap alatt ugyan azon idővesztéséget szenvedék, melyet a többiek 152 alatt, hozzá járhatott még ehez az is, hogy az általuk irtott erdő részlet valamivel gyerebb lehetett vagy a gesztek nehezebben irthatók valának, valamint az is — hogy aránylag több gyertyánfát kellett irtaniok, s miután ez utobbiból csaknem 4—5 szál kellett, hogy ugyan azon fatömeget adja mint egy cser így lehetlen a rövidebbet nem huzniok.

A munkabért tekintve az első osztálybeliek napjára 89.1 krt, a második osztálybeliek pedig 75.6 krt kaptak.

Élelemre költött az első osztálybeli 8 egyén 152 nap alatt 320 ft. 88 krt, miből egy egy ember napi élelmére 26.3 kr. esik.

A második osztálybeli szintén 8 egyén 128 nap alatt összesen 247 ft. 52 krt adott, miből egyik egyik napi élelme 24.17 krba került.

Ha az élelemre költött pénzt a munkadíjból levonjuk, akkor mindeniknek élelmezésén kívül havonként 19 ft. 8 krja maradt s így az 5 hó elteltével az első társaság egy egy tagja 95 ft. 40 krt vitt haza. A második osztálybeliekből pedig egynek egynek 65 ft. 83 kr jutott s így az általuk havonként megtakarított kereset 15 ft. 43 kr-ra ment.

Az elősorolt adatok szerint tehát Slavóniában az itteni térs talajon egy munkás favágó irtás mellett 0.5 öl fát készíthet és rakhat össze ott, hol az erdő aljnövését kiirtani nem az ő feladata, napi munkabére 80 kra tehető, élelmezését pedig 25 krral lehet számítani s így naponkénti tiszta keresete gyanánt még mindig 55 krja maradna, mi tekintetbe véve azt, hogy a favágatás oly időben történik, midőn a nép más munkával különösen sem foglalkozhatik, mindig jutalmas és előnyös keresetnek mondható.

A tavasz közeledtével a szomszéd határör vidékből újabb krajnai favágóink jöttek — miután az ottani nagy áradások miatt a munkát nem folytathatták, ezek már nem irtottak, hanem a faizás jogosultak számára nyitott vágásból a hátramaradt vastagabb törzseket ejtették le, munkabérük öliért egyre másra 90 kr. volt, 16 ember dolgozott két hétig tehát a vasárnapokat is oda értve 14 napig, készítettek összesen 193.25 ölfát melyből naponként egyre 0.86 öl esik, mely szerint aztán napi keresménye 77.6 krt tesz, élelmezésüket az előbbienek szerint véve, kitűnik hogy az irtással dolgozó favágók keresménye bizonyos körülmények közt, feltéve a Slavoniai tiszta közetek nélküli talajt — kedvezőbb és nagyobb mint az ejtés útján nyerhető napi bér — hanem ezt hasztalan mondjuk mi az idevalóknak — mert ők ölét nem csak 90 de 80 sőt 75 kr. fizetés mellett is örömelebb vágják hogy sem irtsanak.

Nem tartom érdektelennek végül ide jegyezni, hogy az eke alá irtatott 37 cat. holdnyi területről a 60 éves, legjobb talajon lévő erdő mely cser, gyertyán és tölgyekből állott 0.9 zárlat mellett 1943

öl fát adott, s e szerint 1 hold fakészlete a rözse és csutak fán kívül 52.5 öl volt mi 75 köblákkal számítva 39.4 normal ölet tesz.

Ilyen erdei irtásaink a faizási szolgálommal nem terhelt erdő-kön kívül több helyen vannak s az azok folytán néhány évre föld-mivelés alá nyert talajt nagyobb részint az itteni munkás svábok veszik bérbe s cat. holdjától évenként az első esztendőre 5 ft. 60 krt fizetnek, az azutáni 5 éven át 12 ftot, a makk elvetése után pedig a barázdák között maradó téren kapás-növények termesztéséért a következő 3 évre évenkeint 6 ft. adnak.

A vukovári uradalomnál e gazdálkodást a mostani igen vegyes és szabálytalan állabok is követelik, hogy aztán idővel szabályos állabokat lehessen nyerni.

Adatok a gubics és tölgymakk termésről és annak eladásáról.

Közli Szabó Adolf.

Rowland Vilmos úr közlése szerint Somogy megyében Gölle falva határán 238 holdnyi erdő terül el mely leszámítva mintegy 38 holdnyi gyertyán állabot, 200—300 éves terebélyes többnyire csúpszályos, túlél, kocsános és kocsántalan tölgyekkel van benölvé. Talaja agyag, igen termékeny és eléggé mély.

Holdankénti fakészlete 5915 köbláb.

Tölgymakk termése volt:

1846-ik évben	520	pozsonyi mérő
1847 " "	140	" "
1848 " "	225	" "
1849 " "	416	" "
1850 " "	260	" "
1851 " "	868	" "

6 év alatt tehát 2429 " "

s így átlagosan 405 pozsonyi mérő miből egy holdra 2.02 esik.